

אתגש אתגש

אהרי שהסוס ברח, מתקנים את המגוול של האורחה. זוהי חוכמת-חיים ישנה. בשבוע שעבר התפתחה הכנסת לטפל בחוק שרות-עבודה, שבא להסדיר ענייני-עבודה בשעת-חירום. תפקידו העיקרי: להבטיח כי בשעת-חירום, כשהמוני העובדים מגויסים לשרות צבאי, יוסיפו השרותים החיוניים לפעול כסדרם. לשם כך ניתנות לשרת-עבודה סמכויות כמעט-דיקטטוריות להכריח עובדים לעבור ממקום למקום, ולרתק עובדים לעבודה.

הצעת-חוק זו הרגשה עוד לפני חצי שנה ומעלה. מאז התגלגלה כאבן שיש לה יותר מדי הופכין. בעיקר דתיים.

כי לדתיים היתה דאגה גדולה: שמא יגייסו עובדים כאלה בשבת. בגלל חשש זה הם היו מוכנים להצביע נגד החוק, והוא חזר כמה פעמים להועדה.

בינתיים היתה מלחמה, וכל העובדים הדרושים גויסו על פי תקנות-חירום. בלי צורך בחוק החדש. עתה הובאה הצעת-החוק למליאה לקריאה שניה ושלישית.

למה דחק עכשיו? מפני שלכנסת אין מה לעשות. פשוטו כמשמעו. אחרי שהתרוקנה מכל תוכן פוליטי, ואחרי שכל הנושאים הרציניים, הנוגעים להכרעות ההיסטוריות העומדות בפני המדינה, נתקלים במחסום בלתי-עביר מצד הקואליציה של 108 חברי-כנסת — נותר רק לעסוק באלט-זאטען, או בדיונים חסרי ערך ממש, או בנושאים צדדיים.

אם יימשך מצב זה גם אחרי פגרת-הקיץ, שתתחיל בעוד כמה שבועות (כמעט והייתי מוסיף כאן: ברוך השם!) יהפוך הפרלמנט לגלגל חמישי במדינה, כמו במדינות מסוימות.

שום גיוס אינו סודי

בקריאה הראשונה על חוק שרות-העבודה הצבענו על חלל ריק בשרשרת-המאורעות הצפויה בשעת-חירום.

החוק בנוי כך: אם קרא שר-הבטחון לשרות מילואים (לפי חוק קיים אחר), מוסמך שר-העבודה לרתק עובדים. כלומר: אין צורך בהחלטה רשמית של הממשלה. אין צורך באישור הכנסת לריתוק העובדים. הדבר נתון כולו בידי שני שרים — הבטחון והעבודה. בנקודה זו הגשנו שורה של הסתייגויות. תכליתן: לקבוע שועדת-החוקי-הבטחון של הכנסת צריכה לאשר שקיים מצב של לחימה, או של "סכנת לחימה". רק אז מותר לרתק עובדים.

המטרה: למנוע מצב, הקיים במדינות רבות, לא כולן דיקטטוריות, בהן אפשר לגייס עובדים, בימי שבתות, באמצעות צאים צבאיים.

הסתייגויות אלה נדחו בוועדה, ועתה נותר לי לנמק אותן. זהו כדי להגיד בכנסת כמה מילים על המצב האקטואלי במדינה — ובעיקר על מקומו של משה דיין בכמשלה ועל זיוף ההיסטוריה של מלחמת-ששת-הימים:

שר-העבודה

אורי אבנרי: כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אנחנו מסכימים עקרונתית לכוננת החוק הזה. אולם השאלה היא: איך לנסח את החוק כך-שהוא ימנע מראש את ניצולו לרעה, למטרות שהחוק איננו מכוון אליהן, כאשר כוחות אחרים ישלטו במדינה.

זה נוגע קודם כל לסעיף 16.

המיבנה, שהחוק הזה יוצר אותו, הוא כזה: שר-הבטחון — לא הממשלה כולה — יקרא למילואים. לא כתוב: לכל המילואים, או לחלק גדול מהמילואים. למעשה די בכך ששר-הבטחון יגייס איש אחד למילואים, או עשרה אנשים למילואים. אחרי ששר-הבטחון, על דעת עצמו, מגייס כמה אנשים למילואים, יכול שר-העבודה, על דעת עצמו, להשתמש בסמכויות העצומות הנתונות לו לפי החוק הזה, ולרתק פועלים לעבודתם.

הצעתנו היא: להכניס כאן, לתוך המיבנה הזה, את ועדת-החוקי-הבטחון של הכנסת. שהיא תאשר כי יש מצב המחייב ריתוק עובדים לעבודה. שועדת-החוקי-הבטחון תכריז ותאשר שיש לחימה, או סכנה של לחימה.

כאשר הובא החוק לקריאה ראשונה, דיברנו על מצב תיאורטי. בינתיים כבר היה מצב חירום, כפי שהוא מתואר בחוק. ואנחנו יודעים הרבה דברים שלא ידענו אז, או שלא ידענו בבית-הסחה.

למשל: שאין פה בעייה של סודיות. כאשר קוראים למילואים בקנה-מידה גדול, זה ידוע, אי-אפשר להסתיר זאת, איש איננו מתכוון להסתיר זאת. המדינה מכריזה על הצורך בכוננות, והיא קוראת לחלק מן המילואים.

ממילא אין ממשות לטענה כאילו הכל נעשה בסודיות, וכאילו אסור אפילו להסתייח את ועדת החוקי-הבטחון, המוסד שהוא מופקד על העניינים הסודיים ביותר. ואין שום סיבה מדוע לא תוכנס ועדת-החוקי-הבטחון של הכנסת לתוך התהליך הזה. לכן מכוונות כל ההסתייגויות שלנו.

כששר-הבטחון רב עם שר-העבודה

בעת הדיון בקריאה הראשונה הזהרתי בפני הנטייה — הטבעית, אולי — לבסס חוקים על המצב הקיים בממשלה הקיימת. זוהי מגמה מסוכנת, מפני שמדינה היא אורגניזם חי, והדברים משתנים.

ואמנם, מאז הקריאה הראשונה, השתנו במדינה ובממשלה הרבה מאד דברים.

למשל: הופרדו תפקידי ראש-הממשלה ושר-הבטחון. זהו הבולב חשוב מאד לגבי החוק הזה, מפני שהחוק הזה מבוסס, למעשה, על ההנחה האוטומטית, ששר-הבטחון הוא

הממשלה, מפני ששר-הבטחון הוא ראש-הממשלה. ממילא, כאשר שר-הבטחון קורא למילואים, פירוש הדבר, שהממשלה קראה למילואים.

אני מסופק אם הנחה זו היא כיום כלי-כך אוטומטית. יש שר-בטחון שהוא איננו ראש-הממשלה.

רות הקטין (אחדות העבודה): כל שר מייצג את הממשלה! **אורי אבנרי:** שר-הבטחון הנוכחי יש לו, לא פעם, דיעות משלו, השקפות משלו, וגם פעולות משלו.

לא הייתי רוצה שיווצר מצב במדינה ששר-הבטחון, לגמרי על דעת עצמו, יוכל ליצור מצב המחייב רבים.

יתר עליכן: ההנחה האוטומטית, ששר-הבטחון ושר-העבודה פועלים תמיד בכיוון אחד — אינני יודע אם במצב הנוכחי יש לה ממשות.

נהה, פותח אני היום עיתון-בוקר, ומוצא בו שני נאומים: אחד של שר-העבודה, ואחד של שר-הבטחון, על דברים מאד מהותיים במדינה, על דברים שקרו רק תמוז-שלשום, כשכל אחד מהם מתקיף התקפה חריפה מאד את התפיסה של השני, וחולק על התפיסה ההיסטורית של השני.

גוי יורק טיימס אומר, בשם שר-הבטחון, שלמעשה שר-הבטחון עצמו עשה את כל המלחמה, וכל הנצחון הוא שלו. זאינו בעמוד ממול אומר שר-העבודה בדיוק את ההיפך.

שר-הבטחון

שמואל מיקונים (מק"י): במיקרה זה הי' היפך הוא הנכון.

אורי אבנרי: במיקרה זה דעתי כדעת שר-העבודה, אס"י זה לא נוגע כלי-כך לענין הנדון.

אני חייב לומר כאן שאני תמה על ויכוח זה. כאשר אנחנו אומרים בעיתון מילה אחת על נושאים כגון: מי תמך בהחלטת המלחמה ומי התנגד לה, או שפלוגי עיכב את ההתקפה על סוריה 48 שעות — הצנזורה מוחקת את זה בשצף-קצף.

והנה שר-הממשלה מרכיבים, ושר-הבטחון בראשם, משתמשים בעיתונות הזרה כדי לנהל שם את הוויכוח הזה, כך שאי-אפשר להגיב על הדברים בארץ. שר-הבטחון אומר מעל עמודי ניו-יורק טיימס: אני לבדי ניצחתי במלחמה. וכאשר אנחנו רוצים להביא את הדברים על דיוקם בארץ, תוך הסתמכות על עובדות בדוקות, אין לנו כל אפשרות להגיב.

שמואל מיקונים (מק"י): הוא מתבייש לומר זאת בארץ, ולכן הוא הולך לניו-יורק.

אורי אבנרי: אינני יודע אם חושי-הבושה זזוקא הוא שקבע כאן. גבירתי היושבת-ראש, אני חוזר לנושא בו אנו דנים.

בממשלתו של משה דיין

הצמידות האוטומטית הזאת של שר-העבודה להחלטה של שר-הבטחון, שאיננה מתקבלת בהכרח על דעת הממשלה, מכיוון שהיא החלטה של שר-הבטחון בלבד — יוצרת מצב שהוא יכול להיות שלילי.

אני יכול לתאר לעצמי מצב — מצב היפותטי לגמרי — ששר-הבטחון הנוכחי יהיה אי-פעם ראש-הממשלה (יש אומרים שזה אפשרי), ושר-העבודה יהיה אדם שהוא שותף לדיעותיו הסוציאליזיות של שר-הבטחון הנוכחי.

אני בחלתי יכול לתאר לעצמי מצב — וזאת הכנסת צריכה לקחת בחשבון — ששר-הבטחון דאז, יהיה אשר יהיה, יכריז — במיקרה שתפרוץ שביתה במל חיפה, לדוגמה — על גיוסם של עשרה אנשים למילואים, לפי הסמכויות שמסורות לו בחוק, ושר-העבודה יתקן אז את כל הפועלים במל חיפה לתפקידם, בטענה שאלה הם "שירותים חיוניים". גם אלה המחייבים את החוק הזה, ודאי אינם מחייבים אפשרות כזאת. לכן אני חושב שההסתייגות המוצעת על ידינו היא הסתייגות סבירה. היא ברוח החוק הזה, היא מחזקת את החוק הזה, היא באה למנוע סכנות אשר מסתמנות היום באופק המדינה.

כל ההסתייגויות האלה נדחו, כשאני מצביע בעדן לבדי, כל הדתיים הצביעו נגד הממשלה בעניין השבת. אך החוק עצמו עבר ברוב גדול. מובן שהצבענו בעדו, תוך חיוב המגמה החיונית שלו.

נגד קשר השתיקה

ינתיים השתמשנו בכל האמצעים כדי להעלות בכנסת את העניינים החשובים, ולשבור את קשר-השתיקה האופף אותם.

הגשנו שורה ארוכה של שאלות לשר-הבטחון: מה קרה לכפרים באזור לטרון, ומי החליט על כך; מי הסמיך אותו למסור הכרזות מסוימות; מדוע הוא אסר על קצינים בכירים של צה"ל למסור ראינות, וכי.

הגשנו גם שורה של הצעות-לסדר-היום:

- הדרכים להקמת פדרציה של ארץ-ישראל;
- התגמולים למשפחות שכולות ולנכי צה"ל;
- התערבות הצנזורה בעניינים מדיניים שאינם בטחוניים.

אך הסיכוי להגיע לדיון סביר הם קלושים ביותר. בכנסת, שבה 90% מן הח"כים תומכים בממשלה, תלויה הפעולה הפרלמנטרית על בלימה.

אורי אבנרי

זה בחינם! הסביר יוסף יששכר בן ה'31 לעוברים ושבים שרצו לבקר בבית-השימוש הציבורי הנמצא בתחנה המרכזית של רחוב בית. היו כאלה ששילמו והיו כאלה שסברו שבית-השימוש הוא מיתקן ציבורי החייב לתת את שירותיו חינם גם ללא-חיילים.

הם חשדו בגובה הניצב בפתח ופנו ל-משטרה. החשד שלהם היה מוצדק, אבל ליששכר היה הסבר מקורי: "לא רציתי להרוויח כסף בשבילי, רציתי רק לאסוף קצת כסף עבור משלוח חבילות לחיילים. לכן גם נתתי לי-חיילים כניסה חופשית!"

יכול לקחת אפילו שנה, שנתיים!" **מטרה** **שימושית** "זה עולה חמיש-עשרה אנורות! לחיילים

אחרי שמונה חודשים של טיפולים עקרים ויקרים, נמאס הרבר על קרש. הדבר היחיד ששינה אצלו את הצבע היה הארוך שלו, שהחוויר לגמרי. קרש עשה את המעשה הי-נכון, פנה למשטרה. "תירופה מקר" רית כמו שלי לא פועלת מיד. לפעמים זה